

3. Проаналізуйте запропоновані відеозаписи вітальних промов, виголошених на урочистостях з нагоди спортивних свят. Спробуйте визначити схему виступів зі слух. Проаналізуйте, наскільки основна ідея цих промов відповідає меті етикетного мовлення.

Отже, ефективному формуванню вмінь професійного монологічного мовлення сприяють: урахування професійної діяльності студентів, навчання монологічного мовлення у взаємозв'язку з розвитком інших видів мовленнєвої діяльності; адекватний меті навчання відбір навчального матеріалу, зокрема вербальних і візуальних опор; використання у навчальному процесі комплексу вправ, створеного з урахуванням психолінгвістичних особливостей монологу і завдань професійно орієнтованого навчання.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля. – К, 2010. – 844.
2. Стативка В. И. Взаимосвязанное обучение умениям речевой деятельности: Монография / В. И. Стативка. – Сумы, 2004. – 332 с.
3. Тарлаковская. Е. А. Лингвориторический подход к обучению монологической речи студентов лингвистического вуза / Е. А. Тарлаковская // Теоретические и прикладные аспекты изучения речевой деятельности: Сб. науч. статей. Вып. 2. – Н. Новгород: НГЛУ, 2007. – С. 107–114.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Прокопенко Ліліана Іванівна – кандидат педагогічних наук, в.о. доцента кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Коло наукових інтересів: лінгводидактика вищої школи, фразеологія, комунікативна лінгвістика.

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КУРСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ ЄЛИСАВЕТГРАДЩИНИ ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Олена ПРИТЮПА (Кіровоград)

У статті розкрито значення лекцій природничого профілю для розвитку природничої освіти Єлисаветградщини початку ХХ століття, що читалися на літніх педагогічних курсах для вчителів Херсонської губернії у 1913 році. Проаналізовано зміст навчальної програми та розкрито значення запропонованих методичних підходів.

В статье раскрыто значение лекций естественного профиля для развития естественного образования Елисаветградщины начала ХХ века, которые читались на летних педагогических курсах для учителей Херсонской губернии в 1913 году. Проанализировано содержание учебной программы и раскрыто значение предлагаемых методических подходов.

Ключові слова: природнича освіта, педагогічні курси, навчальна програма, індуктивний метод, дослід, спостереження, екскурсія.

Своєрідність сучасного акселерованого молодого покоління полягає в тому, що воно потребує особливого екологічного та патріотичного виховання. Безмежні можливості реалізувати ці положення мають педагоги, перед якими постає здійснення природничої освіти. Особливо цінною при цьому виступає та навчальна робота, що пов'язана з рідним краєм. Вже багато років викладання природничих дисциплін у навчальних закладах України є зразковим, а матеріали минулого засвідчують, що навіть у складні роки другої половини ХІХ – початку ХХ століття – до них ставились з особливою увагою. Провідні вітчизняні методисти В. Федорова, І. Мороз, І. Шульга, Г. Кордун, М. Фігуровський, М. Верзілін, І. Зверєв, С. Кобернік, О. Гончар та ін. у своїх працях торкаються й історії становлення природничої освіти в Україні. Тому дана проблема вже досить добре вивчена та різносторонньо розкрита. Натомість, становлення природничої освіти в окремому регіоні нашої держави тільки виходить на рівень актуального. Тому ми поставили перед собою таке перспективне краєзнавче пізнання історичного поступу даної галузі освіти в краї.

Насамперед, зауважимо, що процес розвитку освіти на Єлисаветградщині відображений у працях І. Добрянського, В. Постолатія, С. Шевченка та ін. Але відсутнє ґрунтовне дослідження її природничої складової. У розкритті цього питання особливої актуалізації потребує період початку ХХ століття, адже саме тоді до викладання дисциплін природничого профілю почали ставитись із особливою увагою, оскільки даний регіон України почав набирати особливих обертів аграрного зростання, долаючи відсталість ХІХ століття, коли переважало велике землеволодіння, головним напрямком сільського господарства було виробництво зерна на експорт. Згідно статистичних матеріалів, на одного великого землевласника припадало більше однієї тисячі десятин землі. У той же час, дрібне й рутинне селянське господарство було далеко позаду прожиткового мінімуму (середній селянський земельний наділ не перевищував 0,8 десятин на особу). Починаючи з останньої третини ХІХ століття, розвиток промисловості проходив на базі місцевої сільськогосподарської продукції. Найголовнішими галузями були борошномельне виробництво та винокуріння. Переживши важкі роки першого десятиліття ХХ століття, єлисаветградці вбачали перспективу розвитку регіону в реконструкції даної сфери виробничої діяльності. Сільське господарство поволі почало набувати ознак механізованого, крупного, високопродуктивного [1, с. 34-37; 4, с. 40-41].

Розбудова цієї господарчої сфери великою мірою залежала від рівня освіти громадян регіону. Статистичні дані засвідчують, що на кінець 1914 року в Єлисаветградському повіті налічувалось 89 міських і 407

сільських шкіл. У селах існувала система елементарної освіти, яка призначалася для дітей трудящих мас повіту. Земських шкіл налічувалось 263 (64,6 %), міністерських – 19 (4,7 %), церковно-парафіяльних і шкіл грамоти – 118 (29%), інших – 7 (1,7 %). Середні навчальні заклади існували тільки в містах і були доступними лише для дітей заможних батьків [8, с. 76]. Звідси слідує, що на селі переважали земські школи. Загалом, лише в період з 1870 по 1904 рік таких шкіл у повіті було засновано 35 [5, с. 1], а на 1910 рік їх уже налічувалось 149 [6, 59-60]. Навчальні плани земських шкіл передбачали також вивчення і природничих дисциплін.

У загальному контексті характеристики кваліфікаційної підготовки Єлисаветградських вчителів, її можна оцінити досить низько. Основну частину вчительського контингенту становили особи, які одержали звання народного вчителя шляхом екстернату. У земських і міністерських школах у кращому випадку працювали вчителі, які здобули освіту в учительських семінаріях, гімназіях і жіночих епархіальних училищах. Але таких було, нажаль, занадто мало [8, с.76-77].

Тож, зважаючи на таку критичну ситуацію і перспективність розвитку аграрного сектору, велика увага центральних та місцевих органів влади зверталась на покращення якості викладання природничих дисциплін у навчальних закладах повіту. Помітні зрушення у цьому плані сталися після запровадження педагогічних курсів при сільськогосподарських школах. Так, у черговому “Журналі засідань Єлисаветградського чергового повітового Земського зібрання” за жовтень 1910 року, прописано: “в настоящее время учителей, знакомых с естествознанием, можно насчитать уже до сорока человек...” [2, с. 223]. Але вагоме значення мали й курси загального педагогічного спрямування. Саме тому, взявши за основу друкований примірник лекцій, читаних на педагогічних курсах для вчителів Херсонської губернії, що проходили з 15 червня по 21 липня 1913 року в м. Херсон, ми поставили перед собою завдання різносторонньо дослідити їх значимість для розвитку природничої освіти Єлисаветградщини початку ХХ століття [3].

Загалом, на їх організацію та проведення чекали тривалий час, адже на території губернії у той час значно зросла кількість шкіл, а відповідно й необхідність у забезпеченні їх вчительськими кадрами. Із загального числа місць на долю Єлисаветградського повіту випало 40. Курсисти прослухали 147 лекцій з різних предметів: природознавства, географії Херсонської губернії, гігієни, правознавства, історії нової російської літератури, методики арифметики, методики історії, психології й педагогіки [3; 7, с. 13-18].

Відомо, що в окреслений історичний час вже існували державні навчальні програми, якими керувалися вчителі при викладанні того чи іншого предмету. Вони зберігаються в архівах нашої держави та є доступними для аналізу, здійснення якого – досить просте завдання. Та, на нашу думку, більш значимими є саме оригінали читаних лекцій, які дають змогу зрозуміти не лише скелет природничої освіти того часу, а й дозволяють багатогранно уявити процес викладання та навчання. Більше того, взяте нами для дослідження першоджерело містить характеристику поширеної у той час навчальної програми В. Герда, а також розроблену лектором Л. Ніконовим. Тобто, дослідження такого матеріалу дозволяє поглянути на сутність і пріоритети природничої освіти початку ХХ століття очима кращих педагогів і методистів, зрозуміти обґрунтованість їх позиції.

“Содержание естествознания безгранично, следовательно, по богатству материала оно стоит на первом месте среди предметов школьного преподавания”... Так оригінально починав свої лекції з природознавства Л. Ніконов. Одночасно він наголошував, що при цьому слід із особливою обачністю підходити до вибору навчального матеріалу, пам’ятаючи про його головне завдання – навчити учнів розуміти найголовніші процеси власного організму та найголовніші явища довколишнього світу. На той час досить популярним був метод індукції. Л. Ніконов говорив про нього як про головний у викладанні природознавства, підкреслюючи, що дослід і спостереження – основа вивчення і побудови висновків індуктивного пізнання природи: “важно научить человека критически относиться к последовательной во времени смене явлений, чтобы простая их последовательность не принималась им за причинную связь” [3, с. 1].

Як бачимо, особливого значення лектор надавав широкому введенню у навчальний процес актуальних на той час методів – дослідів й спостереження. На його думку, вони здатні розвивати в учнів уміння не лише дивитися, але й бачити: “оно развивает все органы чувств: и зрение, и слух, и осязание, следовательно, естествознание действует на элементарные основы познавательного процесса, что наиболее соответствует природе ребенка, а также имеет большое значение в дальнейшей жизни за пределами школы”. Такі свої переконання Л. Ніконов аргументовано доводив з позиції того, що початкова школа для більшості населення ще досить довго буде залишатися єдиним закладом, де можна здобути освіту. Він критично зауважував, що кількість знань, які вона може дати – мізерна, до того ж, вони досить скоро забуваються. Саме тому головним завданням шкільного навчання він визначав розвиток інтересу до знань і здобуття навиків та умінь, що будуть необхідними в подальшому житті. У даному процесі провідне

місце відводив учителю, який повинен був не лише навчити й привчити учнів читати книгу – головне джерело природничих знань, а й шляхом підтвердження навчального матеріалу дослідами, показати реальне використання їх у повсякденному житті: “...для многих представляется возможным знакомить с естествознанием путем чтения статей по естественной истории, но такое чтение не будет естествознанием, в нем нет самого ценного – нет метода, присущего естествознанию; и как нельзя научить рисованию без карандаша и бумаги, путем одного чтения о том, как нужно рисовать, так нельзя учить и естествознанию без опытов и наблюдений” [3, с. 1-2]. Тобто, Л. Ніконов наполягав, що спостереження й досліди повинні скласти основу шкільного викладання природознавства та спонукати учнів формулювати на їх основі певні висновки й узагальнення.

Велику частину лекційного матеріалу було присвячено навчальній програмі з природознавства. Оскільки на той час їх було розроблено досить багато, лектор не зупинявся на розгляді кожної з них, але розділив їх на дві групи: концентричні, що починають курс зі знайомства з живою природою та лінійні – з неживого світу. На його думку, однією з найбільш вдалих програм була розроблена В. Гердом. Розрахована вона для шкіл з чотирирічним або трирічним терміном навчання. Структура її передбачає першочергове вивчення неорганічного світу (земля, повітря, вода; фізичні властивості різних станів тіл тощо), а потім органічної природи (будова рослин, тварин, людини; особливості їх життєдіяльності). Увесь навчальний процес мав супроводжуватись дослідами, екскурсіями [3, с. 3]. Л. Ніконов також притримувався такої позиції, вважаючи, що саме такий розподіл навчального матеріалу “даёт возможность выяснить ряд вопросов, относящихся к жизни и основанных на знакомстве с неживой природой, ибо нельзя говорить о жизни растений без предварительного знакомства с почвой, водой и воздухом; также и большинство вопросов о жизни человеческого тела и животных будут непонятны без знаний о составе воздуха, о горении, о растворимости и т. п”. Іншими словами, навчальна програма має бути побудована так, щоб учні вивчали природне середовище в певній системі причинно-наслідкових зв’язків, так як ряд явищ, не пов’язаних між собою чимось спільним – дуже швидко забувається. Єдиною неприйнятною ознакою наведеної вище програми він вважав той факт, що розрахована вона була на початок вивчення природознавства з другого року навчання в школі, оснований на тому, що начебто діти на першому році навчання ще не досягли відповідного розумового розвитку. Але Л. Ніконов говорив: “неумение читать и писать не должно препятствовать ведению уроков естествознания... можно обходиться без записей, достаточно схематического зарисовывания для фиксации в

пам'яті пройденного". Він також вважав, що ніщо так не розвиває дитину як уроки з природознавства [3, с. 4-5].

На основі програми А. Герда, педагог розробив власну, органічно аргументуючи її структуру яскравими прикладами методичної роботи.

Перший рік навчання (з II півріччя): "Неорганічний світ (земля)". Починати курс природознавства рекомендував зі знайомства з землею (літосферою): "земля как тело твердое, более доступно детскому восприятию и в представлении является более простым объектом, чем воздух и вода...". Дану тему рекомендував починати з вивчення ґрунту. Теорію підкріплював стислими прикладами методичної роботи вчителя. Наприклад: "...Первый урок следует провести в поле или на лугу. Идем с классом в поле или на луг, вырываем ямку, рассматриваем почву, переходный горизонт и подпочву. Затем берем образцы почвы для дальнейшей классной работы. В классе детально знакомимся со строением почвы и ее составными частями: перегноем, песком, глиной. Делаем анализ почвы: выжигаем перегной и отмачиванием отделяем глину от песка. Попутно с изучением песка и глины знакомим детей с общими свойствами тел: сыпучестью, хрупкостью, и в то же время, делая анализ почвы, показываем детям приемы и измерения объема (мензуркой)". Далі вважав за доречне вивчати гірські породи, наводив методичні приклади відповідної роботи вчителя під час спостережень у природі (вивчення ґрунтового розрізу на обривистому березі річки чи в яру; місцевих гірських порід, торф'яних заболочених місцевостей тощо) та дослідів у класі (створення колекцій гірських порід, порівняння окремих екземплярів і т. ін.). На вивчення даного розділу та його повторення Л. Ніконов рекомендує відводити 20 – 25 уроків [3, с. 6-8].

Другий рік (I півріччя): "Неорганічний світ (вода й повітря)". Вивчення води педагог радить починати з розгляду її основних характеристик, порівнюючи з іншими рідинами (спиртом, олією, ртуттю тощо). Особливо зупинитися рекомендував на трьох станах води та визначенні їх властивостей (температури, умов переходу з одного стану в інший та ін.). При наявності водойм, колодязів чи інших водних об'єктів на території населеного пункту – теоретично вивчити їх та здійснити відповідну екскурсію, а при відсутності таких – оминати увагою зовсім. Рекомендував на опрацювання та повторення даного розділу 8 – 10 годин [3, с. 8]. Особливо складним для вивчення вважав розділ "Повітря", адже учням слід було довести його існування. Тому радив проводити ряд дослідів, котрі мали б доводити, що повітря займає певне місце, але легко поступається ним іншим тілам; має пружність, вагу, тиск тощо; далі – пізнати склад повітря, особливо вивчити характеристики кожного складника. Закінчити курс загальним повторенням [3, с. 8-9].

Другий рік (II півріччя): “Рослини”. Підходи Л. Ніконова до вивчення флори значно відрізнялися від пропонованих для вивчення тем попереднього розділу. По-перше, методична робота вчителя мала повністю визначатися порою року: “постановка опытов по этому курсу зависит не только от большей или меньшей умелости учителя, а также от времени года, погоды в данный день, индивидуальных свойств растений и т.п.”. По-друге, він наголошував на обов’язковості дослідів, але при цьому підкреслював їх довготривалість, оскільки результати більшості з них можна отримати тільки через тривалий час: “...дети за это время могут забыть поставленный опыт..., поэтому в тетрадях следует оставить достаточно места для записей полученных результатов и зарисовывания его в конечном виде...”. Окрім того, педагог наголошував, що усі досліді слід проводити тривалий час (2 – 3 тижні), вирішуючи ціле коло питань, зарані поставлених. Наприклад, посадивши дві зернини в окремі горщики та поставивши в різні умови (світло – тінь), спостерігати їх проростання, реагування на світло й кількість води тощо. Періодично повертаючись до поставленого досліді, робити відповідні замальовки, певні висновки. Після завершення досліді, обов’язково зробити загальні висновки. Саме такий порядок, за словами Л. Ніконова “дает возможность и в курсе о растениях оставаться на намеченном пути и идти от опыта и наблюдения к выводам”. На вивчення цього курсу рекомендував відводити 20 – 25 уроків та розглядати теми у такій послідовності: “Насіння”, “Корінь”, “Листок”, “Квіти й плоди” [3, с. 9-10].

Третій рік (I півріччя): “Людина”. Починаючи розгляд даного розділу, Л. Ніконов наголошував, що курс про людину відрізняється від попередніх головним чином тим, що далеко не всі питання можна розглядати виключно дослідним шляхом. Натомість важливості набувають самоспостереження та спостереження за своїми товаришами. Курс пропонував вивчати у такій послідовності: “Шкіра”, “Мязи”, “Скелет”, “Дихальна система”, “Кровоносна система”, “Травна система”, “Видільна система”, “Нервова система”, “Органи чуття” [3, с. 10-12].

Третій рік (II півріччя): “Тварини”. Порушуючи розгляд даного розділу, Л. Ніконов першочергово визначив завдання цього курсу – показати пристосованість тваринного організму до середовища свого існування, частково вказавши на різні типи життя. З позиції того, що попереднім був курс “Людина”, рекомендував починати вивчення цього розділу з теми “Ссавці”. Потім вивчити птахів, риб, земноводних, членистоногих, червів та мікроорганізмів (за допомогою мікроскопу). Особливого значення надавав вивченню останніх, аргументуючи тим, що це дасть змогу розширити кругозір учнів і зрозуміти, що “за пределами видимого мира существует невидимый, о существовании которого мы и

не підозреваем, но существование которого может быть доказано разными приемами научного исследования...”. Але педагог зауважував, що вдаватися у подробиці їх будови й життя немає ні можливості, ні потреби [3, с. 12].

Четвертий рік навчання: “Коротке знайомство з основними поняттями математичної і фізичної географії та з основними явищами фізики”. У процесі вивчення даного розділу природознавства, Л. Ніконов рекомендував вивчати Землю як планету, її історію, а також коротко ознайомитись із іншими небесними тілами. Увагу приділити вивченню математичної та фізичної географії.

Даючи таким чином своєрідний зразок навчальної програми та певних методичних прийомів і форм роботи, педагог не обмежував учителів у власному творчому пошуку, наголошуючи: “каждый преподаватель должен быть творцом своего курса...” [3, с. 6].

Називаючи дослід і спостереження головними методами природознавства, Л. Ніконов особливого значення надавав також екскурсії: “как бы хороши ни были классные опыты и наблюдения, ими одними нельзя ограничиться; знакомство с природой должно быть сделано непосредственно в самой природе – на экскурсии...”. На своїх лекціях педагог не зупинявся на значенні такої форми роботи вчителя, адже на той час вона була загальноновизнаною. Натомість, він певними прикладами скоординував роботу вчителів. Визнаючи велику різницю тематики міських і сільських екскурсій, провідну роль у їх організації залишив учителю, але підкреслив, що відбуватися вони мають обов’язково. Деякі приклади лектор приводив під час читання лекційних курсів і ми їх розкрили вище. Окрім них, по-можливості діти мали б побачити виробничі процеси на підприємствах свого населеного пункту чи під час поїздок в інші. Обов’язковими в усі пори року мали бути екскурсії в природу для спостереження за рослинами та тваринами. При цьому, головним завданням вчителя мала бути правильно сформульована мета – спостереження за певним об’єктом чи явищем, оскільки “отклонения в стороны только мешают... дети разбрасываются, общее впечатление исчезает, и в результате от экскурсии остается очень мало”. Увагу дітей педагог рекомендував спрямовувати на характеристики й особливості об’єктів, адже це є головним для найкращого підсилення теоретичного матеріалу [3, с. 12-14]. На лекціях Л. Ніконов також розповідав про необхідні прилади, посібники, лабораторне приладдя та ін.

Велике інформативне значення для загального розширення природничих знань учителів Єлисаветградщини початку ХХ століття мали лекції В. Ємельянова по географії Херсонської губернії. Зміст їх із

наукової точки зору на той час був досить ґрунтовним, але жодної методичної інформації для вчителів не містив [3, с. 81-112].

По закінченню курсів Єлисаветградським земством були розіслані курсистам анкети, які передбачали з'ясування таких питань: 1). Що їм дали ці курси? 2). Які зміни слід внести для їх покращення? Аналіз відповідей дозволив установити, що більшість із курсистів отримали від них користь, але зауважили про необхідність деякого корегування їх організації. Зокрема, було запропоновано: видавати й розсилати до початку курсів конспекти лекцій; збільшити загальну кількість лекційних годин; ввести практичні уроки для курсистів.

Для створення загального враження їх значимості, вичерпною є цитата одного з курсистів: “Я приобрел много новых сведений..., они дали мне возможность обменяться с товарищами многими меня интересующими вопросами по народному образованию и влили большую энергию, дали возможность с большей энергией приняться за дело в глухой деревне; по-моему, курсы – тот источник жизни для народного учителя, где он черпает свои силы и знания для борьбы с тем невежеством, которое царит в деревне и толкает людей на разного рода преступления... Курсы освежили и воскресили в моей памяти знания, ранее приобретенные” [7, с. 18-25].

Підсумовуючи загальну результативність літніх педагогічних курсів 1913 року, слід зауважити, що знання, отримані на них не являли собою систематичного вичерпного курсу з того чи іншого предмету. Цього вони й не могли забезпечити з причини їх короткотривалості. Але їх значення проявлялось дещо в іншому: вони слугували своєрідним будильником учительської думки, котра після їх закінчення, повинна була працювати в напрямку розширення й поглиблення як педагогічного, так і загальноосвітнього кругозору вчителя початкової школи.

Таким чином, можна зробити висновок, що на прикладі лекцій з природознавства Л. Ніконова, читаних в м. Херсон влітку 1913 року на загальноосвітньо-педагогічних курсах для вчителів народних шкіл Херсонської губернії проглядається важливість таких міроприємств для покращення загального рівня викладання дисциплін природничого циклу як у міських, так і в сільських школах. Педагог максимально наблизив учителів до тогочасних передових технологій викладання. І хоча категоричне визнання індуктивного методу як основного – зазнало значної критики в подальші роки, підкреслена рекомендація лектора використовувати дослід, спостереження й екскурсію – не втратила актуальності й сьогодні. Більше того, нове прочитання передового педагогічного досвіду минулих років дозволяє по-новому поглянути на хід розвитку природничої освіти, збагнути сутність формування її регіонального змісту.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. В степах Кіровоградських. – Дніпропетровськ: Промінь, 1967. – 113 с.
2. Журнали засідань Елисаветградського очередного уездного Земського собрания в октябрі 1910 года: (XLVI сессія): С прилож. докладов и комиссий. – Елисаветград: Тип. Елисаветградського Уездного земства, 1910. – 418 с.
3. Конспекти лекцій, читаних в г. Херсоні з 15 юніа по 21 юліа 1913 года на общеобразовательнo-педагогических курсах для учащихся народных школ Херсонской губернии, организованных Херсонским Губернским Земством. – Херсон: Тип. С. Н. Ольховика и С. А. Ходушина, 1914. – 337 с.
4. Литвинов І. Д. Нарис основних напрямків народногосподарського розвитку Кіровоградської області / І. Д. Литвинов // Наукові записки Кіровоградського педагогічного інституту ім. О. С. Пушкіна. – Кіровоград, 1958. – Випуск 6. – С. 39 – 75.
5. Народное образование в Елисаветградском уезде Херсонской губернии в 1904 году / Из общего отчета Елисаветградской уездной земской управы. – Елисаветград: Тип. Гольденберга, 1905. – 101 с.
6. Народное образование в Елисаветградском уезде Херсонской губернии в 1910 году. – Елисаветград: Тип. Елисаветградського земства, 1911. – 80 с.
7. Народное образование в Елисаветградском уезде Херсонской губернии в 1913 году. – Елисаветград: Тип. Елисаветградського земства, 1914. – 79 с.
8. Шкот Л. Й. З історії розвитку народної освіти на Кіровоградщині за 40 років радянської влади / Л. Й. Шкот // Наукові записки Кіровоградського педагогічного інституту ім. О. С. Пушкіна. – Кіровоград, 1958. – Випуск 6. – С. 75 – 96.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Притюпа Олена Сергіївна – аспірантка Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: дослідження історико-педагогічних процесів на Україні.

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сергій РАДУЛ (Кіровоград)

У статті розглядається компетентнісний підхід в професійній освіті майбутнього вчителя іноземної мови. Автор приділяє особливу увагу вивченню процесу реалізації компетентнісного підходу у вітчизняній освіті як важливого показника професійно-педагогічної підготовки майбутнього фахівця з іноземної мови.

В статье рассматривается компетентносный подход в профессиональном образовании будущего учителя иностранного языка. Автор уделяет особенное внимание изучению процесса реализации компетентносного подхода в современном образовании как важного показателя профессионально-педагогической подготовки будущего специалиста по иностранным языкам.

Ключові слова: компетентнісний підхід, професійна освіта, компетенція, компетентність, освітній простір України, вчитель іноземної мови.

Актуальність проблеми. Головною метою вищої освіти є формування всебічно розвиненої та обдарованої особистості, яка буде застосовувати знання не лише в своїй подальшій професійній діяльності, а й постійно оновлювати їх, і бути всебічно обізнаною людиною. Однією з найважливіших особливостей професійної освіти є зростання значення компетентності майбутнього фахівця. У наш час потреба в компетентності є найголовнішою ознакою та потребою кожної людини.